SFT-rapport TA-1815/2001

SFTs tilsyn i 2000

Forord

Denne rapporten oppsummerer tilsynsarbeidet SFT har utført i 2000. Tilsynet er knyttet til forurensnings- og produktkontrollovens bestemmelser og forskriftene hjemlet i disse lovene. Tilsynet består av kontroller og eventuelle reaksjoner.

Kontroll er et viktig miljøvernpolitisk virkemiddel. Det bidrar til å beskytte miljøet og menneskers helse samt til å sikre likhet for loven. SFTs kontroller fører til en rekke miljøforbedringer som ellers i liten grad ville blitt gjennomført.

Det er konstatert ett eller flere avvik i fire av fem kontroller i 2000. Dette er på samme nivå som de foregående årene. Avvikene omfatter alle typer brudd på regelverket, fra forhold som medfører helse- og miljøskade til forhold uten slike umiddelbare skadevirkninger. Resultatene viser at virksomhetene kan forbedre sitt miljøarbeid, og de indikerer også at SFTs kontrollvirksomhet er målrettet og at kontrollobjekt og tema prioriteres riktig.

Resultatene viser også en sammenheng mellom hyppighet av kontroll og etterlevelse. Virksomheter som kontrolleres jevnlig, har en bedre tilstand enn virksomheter som kontrolleres sjeldnere. Fortsatt mangler mange virksomheter grunnleggende risikovurderinger. Risikovurderinger er basis for internkontrollarbeidet og SFT ser alvorlig på denne mangelen.

Tilsynsaktivitetene fører til at importører, omsettere og produsenter av helse- og miljøfarlige kjemikalier er blitt mer bevisst på sitt ansvar. Gjennomføring av korrekt merking og informasjon samt substitusjon av miljøfarlige kjemikalier er resultater av SFTs kontroller.

SFTs kontrollvirksomhet har en forebyggende effekt. Virksomhetene vet at SFT kan komme på kontroll og gi reaksjon dersom regelverket ikke overholdes.

SFT vil fortsette en risikobasert og målrettet kontrollaktivitet i 2001.

Joakim Lystad
Direktør SFTs beredskaps- og kontrollavdeling

Oslo, juni 2001

Innhold

1.	**Sammendrag**	**5**
1.1	Kontrollvolum	5
1.2	Hensikt og prioriteringer	5
1.3	Resultater	6
1.4	Reaksjon	7
2.	**Kontrollomfang og prioritering i 2000**	**8**
2.1	Generelt	8
2.2	Konsernkontroll	8
2.3	Prioriteringer ved kontrollene	9
2.4	Kontroll av virksomheter med utslippstillatelser	10
2.5	Kontroll av virksomheter uten utslippstillatelser	11
3.	**Kontrollresultater**	**12**
3.1	Generelt	12
3.2	Internkontroll	13
3.2.1	Generelt	13
3.2.2	Risikokartlegging	14
3.2.3	Rutiner som avdekker, retter opp og forebygger overtredelser	15
3.2.4	Rutiner for systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen	15
3.2.5	Internkontroll – vurdering av resultater	16
3.3	Prosessanlegg	17
3.3.1	Generelt	17
3.3.2	Forurensning til vann og luft	17
3.3.3	Støy	17
3.4	Produksjons- og forbruksavfall	17
3.5	Spesialavfall	18
4.	**Kjemikalier**	**18**
4.1	Generelt	18
4.1.1	Samarbeid med andre etater	19
4.2	Utslipp av kvikksølv og polyaromatiske hydrokarboner (PAH)	19
4.3	Bruk og utslipp av bromerte flammehemmere (BFH)	19
4.4	Kadmium i plastprodukter (EØS-prosjekt)	20
4.5	Deklarering til Produktregisteret	20
4.6	Barn og kjemikalier	20
4.6.1	Generelt	20
4.6.2	Kontroll av importører	21
4.6.3	Kontroll av ftalater i leker/barn- og spedbarnsprodukter	21
4.6.4	Kontroll av formaldehyd og azofargestoffer i tekstiler til barn.	21
4.7	Bakteriehemmende tilsetninger	21
4.8	Substitusjonsplikten i pk-loven	21
4.9	Annet	22
4.10	Kjemikalier – vurdering av resultater	22
5.	**Kontroll med sokkelvirksomheter**	**23**
6.	**Kontrollordningen i Grenland**	**23**
6.1	Generelt	23
6.2	Overvåking av luftkvaliteten i Grenland	23

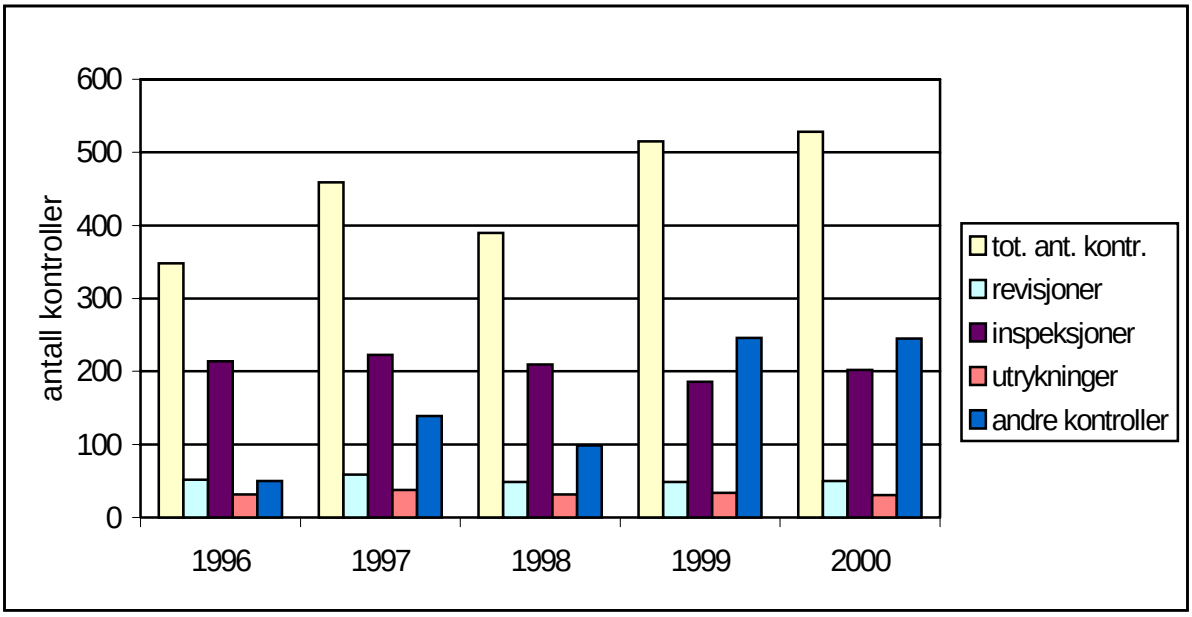
7. Oppfølging og reaksjon 24
7.1 Karakterisering av kontrollresultater 24
7.2 Reaksjonsformer 24
7.3 Reaksjoner i 2000 25

1. Sammendrag

1.1 Kontrollvolum

SFT gjennomførte i 2000 totalt **528** kontroller fordelt på følgende kontrolltyper: revisjoner (50), inspeksjoner (202), utrykningsinspeksjoner (31) og andre kontroller (245).

Kontrollene var i hovedsak rettet mot industrivirksomheter med utslippstillatelse fra SFT og mot produsenter, importører og omsettere av potensielt helse- og miljøskadelige kjemikalier.

Figur 1 Totalt antall kontroller i perioden 1996 – 2000 fordelt på kontrolltyper.

1.2 Hensikt og prioriteringer

Kontroll og (eventuell) reaksjon er et selvstendig miljøvernpolitisk virkemiddel på linje med forskrifter, utslippstillatelser, miljøavgifter, informasjon osv. Hensikten med kontroll er å:

- *Beskytte miljøet og menneskers helse*
  Kontroll er et nødvendig virkemiddel for å sikre faktisk etterlevelse av myndighetskrav om beskyttelse av helse og miljø.
- *Sikre likhet for loven*
  Virksomheter som unnlater å følge miljøreguleringer, kan ha en økonomisk fordel. Kontroll bidrar til å sikre like konkurransevilkår i næringslivet.
- *Sikre erfaringstilbakeføring*
  Kontroll er viktig for myndighetenes egen kompetanse, både for å kunne stille riktige og kontrollerbare krav, og for å kunne velge riktige virkemidler.

SFTs kontrollaktivitet er risikobasert. Dette innebærer at etaten kontrollerer og eventuelt reagerer overfor de virksomheter hvor sannsynligheten for og konsekvensen av brudd på

regelverket er størst. Det er ikke et statistisk representativt utvalg av norske virksomheter som er kontrollert. *Rapporten er derfor ikke en tilstandsrapport over miljøforholdene i norsk næringsliv*. Fokus for kontrollene vil endres fra år til år, samtidig som også kravene (lover, forskrifter og tillatelser) endres. En del av resultatene er derfor ikke sammenliknbare fra år til år.

I 2000 har kontrollørene hatt særskilt fokus på følgende tema:

- *Substitusjonsplikten* i produktkontrolloven (og risikovurdering av kjemikalier i henhold til interkontrollforskriften). I forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter, §5, 2. ledd pkt. 6, er det stilt krav om at virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene. Er det farer og problemer knyttet til kjemikaliene, skal dette være med i risikokartlegging og handlingsplaner. I 2000 er det dessuten innført et ledd i pk-loven som fastlegger krav om substitusjonsplikt.
- Utslipp av *kvikksølv* (Hg) og *polyaromatiske hydrokarboner* (PAH) fra industrivirksomheter.
- Bruk/utslipp av *bromerte flammehemmere* i/fra produkter.
- *Kadmium* i plastprodukter.
- Barn og kjemikalier *(azo-fargestoffer* i tekstiler, *ftalater* i leker).
- Bakteriehemmende kjemikalier (blant annet *triklosan*) i forbrukerprodukter.
- Internkontrollforskriftens krav til gjennomgang av internkontrollen for å vurdere dens hensiktsmessighet for å ivareta ytre miljø jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd, pkt. 8, som omfatter *ledelsens gjennomgang* av internkontrollen.

Helse- og miljøfarlige kjemikalier og produkter var i 2000 (som i 1999) et prioritert område for SFT. Kontrolltypen ”andre kontroller” var hovedsakelig rettet mot dette området.

1.3 Resultater

Det er konstatert ett eller flere *avvik* ved ca. 78 % av kontrollene i 2000. (Gjelder inspeksjoner, revisjoner og en del andre kontroller.) Tallet er på samme nivå som tidligere år. Et *avvik* er manglende etterlevelse av regelverket, uavhengig av konsekvens eller omfang.

Kontrollerfaringer gjennom flere år viser at det er en sammenheng mellom kontroll og etterlevelse. Virksomheter som kontrolleres sjelden, har flere og ofte mer alvorlige avvik enn de som kontrolleres hyppig.

Resultater gjennom flere år viser at virksomhetene som har utslippstillatelse fra SFT, og som kontrolleres jevnlig, etterlever internkontrollforskriften i større grad enn de som ikke har tillatelse. Fortsatt er det imidlertid alt for mange virksomheter som ikke har en fungerende internkontroll. Dette gjelder særlig virksomheter uten tillatelse.

Brudd på krav i utslippstillatelsene vedrørende utslipp til vann, har medført en avviksandel på ca. 44 % av kontrollene hvor dette har vært tema. Det er på nivå med foregående år. Tilsvarende brudd på krav vedrørende utslipp til luft, har medført avvik i ca. 24 % av kontrollene, noe som er en økning i forhold til 1999.

Kontrollene av kjemikalieregelverk hos mindre virksomheter viser at det fortsatt er mange som ikke kjenner regelverket, og at kompetansen på dette området generelt er lav.

1.4 Reaksjon

Kontrollene i 2000 har medført at SFT mener det er behov for sjeldnere oppfølging av ca. 7 % av virksomhetene (ca. 6 % i 1999), og særskilt (tettere) oppfølging av ca. 5 % (ca. 6 % i 1999).

SFT har måttet gjøre vedtak om tvangsmulkt for 30 virksomheter. Flertallet av disse sakene dreier seg om manglende kjemikaliedokumentasjon til Produktregisteret og manglende oppfylling av krav vedrørende returordninger for EE-avfall.

19 virksomheter er vurdert straffeforfulgt etter kontroller i 2000. Ti saker (sju av SFT og tre av andre etter anbefaling fra SFT) er besluttet politianmeldt, mens to saker fortsatt er under vurdering. I seks saker er det besluttet å ikke politianmelde. Til sammenligning ble fem virksomheter besluttet politianmeldt av SFT i 1999.

SFT bruker resultatene og erfaringene fra alle gjennomførte kontroller aktivt i planleggingen av framtidige kontroller. Resultatene fra 2000 tilsier at vi fortsatt vil ha fokus på virksomhetenes *systematiske* arbeid for å overholde krav.

2. Kontrollomfang og prioritering i 2000

2.1 Generelt

SFT gjennomførte i 2000 totalt 528 kontroller, i alt 50 systemrevisjoner, 202 inspeksjoner/ verifikasjoner, 31 utrykningsinspeksjoner og 245 andre kontroller med ulike typer av verifikasjon. Andre kontroller omfatter blant annet varslingsøvelser for IUA-er (interkommunale utvalg mot akutt forurensning; 34), brevkontroller (158) som blant annet omhandlet triklosan i forbrukerprodukter og deklarering til Produktregisteret. Andre kontroller omhandlet også barn og kjemikalier (25; azo-fargestoffer i tekstiler og ftalater i leker), kadmium i plastprodukter (4) samt beredskapsøvelser (3), støymålinger (6) og luftemisjonsmålinger (2).
I tillegg til dette har SFT bistått fylkesmannsembetene ved gjennomføring av to systemrevisjoner. For nærmere informasjon om kontrolltyper se dokumentet om tilsyn, kapittel 3 Kontrollmetodikk.

SFTs kontrollvirksomhet rettet seg i hovedsak mot industriell virksomhet med utslippstillatelse fra SFT og produsenter, importører og omsettere av helse- og miljøskadelige kjemikalier/produkter.

Kontrollresultater gjennom flere år viser at det i gjennomsnitt er flere og ofte mer alvorlige avvik i virksomheter som ikke har utslippstillatelse enn i virksomheter med slik tillatelse. SFTs kontroller er derfor i økende grad rettet mot mindre virksomheter uten utslippstillatelse. I disse virksomhetene er det primært kjemikalieregelverket, men også andre forskrifter det kontrolleres mot.

Forurensningspotensialet er som regel størst ved de store industrivirksomhetene i kontrollklasse 1 og 2. Virksomheter i kontrollklasse 1 er ofte større og mer komplekse enn andre virksomheter SFT kontrollerer. Dette medfører blant annet at de både har *flere krav* som er rettet mot seg, og at de ofte har *flere aktiviteter* som er underlagt hvert krav. Potensialet for avvik vil derfor være større i en slik virksomhet. *Konsekvensene* av avvik i kontrollklasse 1 virksomheter kan også være mer alvorlige. Eksempelvis vil konsekvensene av manglende internkontroll i en stor virksomhet ofte være mer alvorlige enn i en liten, på samme måte som manglende rutiner for tilstandskontroll med lagertanker kan få mer alvorlige konsekvenser hvis det gjelder en stor tank enn hvis det gjelder en liten tank. SFTs kontrollpraksis må veie sannsynlighet for avvik og konsekvens av avvik mot hverandre når det bestemmes hvilke typer virksomheter man velger å bruke kontrollressurser på.

Se tilsynsdokumentet, kapittel 2.2 om inndeling av virksomhetene i kontrollklasser.

Tallgrunnlaget for denne rapporteringen er hentet fra SFTs kontrolldatabase INKOSYS og omfatter alle kontroller som var gitt en kontrollkarakteristikk og/eller registrert i INKOSYS som utført i 2000 (482 kontroller).

Resultatene (karakteriseringene, ikke rapportene) fra kontrollene i de enkelte virksomhetene finnes under Bedriftsspesifikk miljøinformasjon.

2.2 Konsernkontroll

SFT søker stadig nye måter å utvikle sine tilsynsrutiner på. Gjennom et forsøksprosjekt i 2000 ble det testet ut hvordan utvalgte konsern, eventuelt konserndivisjoner, og SFT sammen

kunne bidra til at begge parter kunne få størst mulig utbytte ved kontroll av virksomhetens enheter.

SFT samarbeider med konsern fordi vi tror det øker konsernledelsens oppfølging etter SFTs kontroller ved konsernets fabrikker og verk. Konsern har som regel en egen tilsyns-/HMS-avdeling som fører tilsyn med konsernets fabrikker og verk, og de har en internkontroll som "forplikter" fabrikkene og verkene til å gjennomføre en felles miljøpolitikk. Satsingen er et forsøk fra SFTs side på å effektivisere myndighetsutøvelsen. Resultatene fra kontrollene er inkludert i resultatkapitlet (kapittel 3).

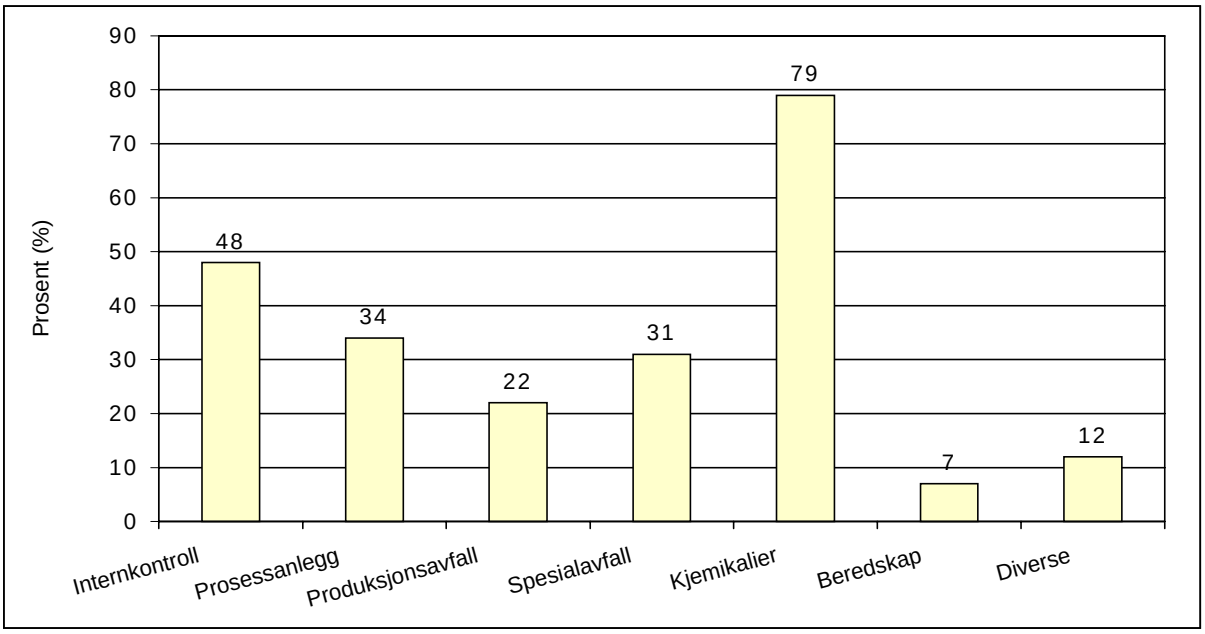
2.3 Prioriteringer ved kontrollene

SFTs innsatsområder for inneværende år, erfaringer fra tidligere kontroller, akutte hendelser, virksomhetenes egenkontrollrapporter og andre saksopplysninger (for eksempel nasjonale handlingsplaner) er avgjørende for hva som skal fokuseres ved den enkelte kontroll. SFT deler inn sine kontroller i følgende syv hovedtema:

- internkontroll (krav stilt i forskrift om systematisk helse,- miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter)
- prosessanlegg (blant annet drift, vedlikehold og eventuell forurensning fra produksjons-/ behandlingsanlegg)
- produksjons- og forbruksavfall
- spesialavfall
- kjemikalier
- beredskap
- diverse andre forhold.

Se dokumentet Karakterisering av kontroller for en bredere gjennomgang av hovedtemaene.

Figur 2 viser at internkontroll, prosessanlegg, spesialavfall og kjemikalier gjennomgående har vært viktige tema ved SFTs tilsynsvirksomhet i 2000. Dette gjelder for alle typer kontroller unntatt kontroll i forbindelse med utrykninger (454 kontroller).

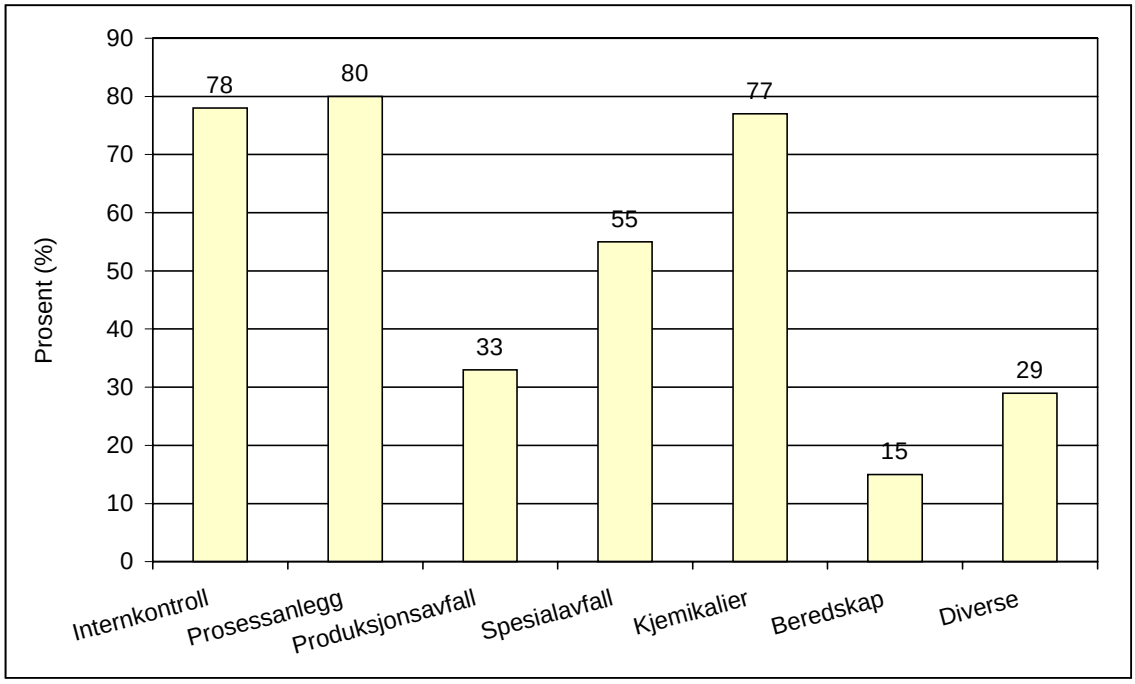

Figur 2 Andel kontroller innen hvert hovedtema. (Karakteriserte kontroller i virksomheter både med og uten utslippstillatelse, 454 kontroller).

2.4 Kontroll av virksomheter med utslippstillatelser

I 2000 gjennomførte SFT kontroll av i alt 153 aktive virksomheter med utslippstillatelse fra SFT. (NB! Det kan forekomme flere kontroller på samme virksomhet). Kontrollobjektene er hovedsakelig valgt ut som en del av SFTs basiskontroller. Omfang av kontrollene og resultatene innen de forskjellige bransjene, inngår i oversikter basert på data registrert i INKOSYS. I tillegg er 23 virksomheter "kontrollert" på spesifikke temaer i forbindelse med utrykninger (31 utrykninger).

Ved kontrollene har det vært lagt stor vekt på virksomhetenes internkontroll og prosessanlegg (blant annet drift, vedlikehold og forurensningspotensial fra produksjons-/behandlingsanlegg). Håndtering av spesialavfall og kjemikalier har også vært viktige tema, jf. figur 3. Figuren er basert på de kontrollene som er gitt en karakterisering i INKOSYS (172 kontroller). Sammenlignes figur 2 og 3 ser man at kontroll av prosessanlegg er viktigere ved kontroll av virksomheter med utslippstillatelse enn for kontrollvirksomheten som helhet. Dette er fordi de viktigste kravene i utslippstillatelsene ofte ligger innenfor dette hovedtemaet.

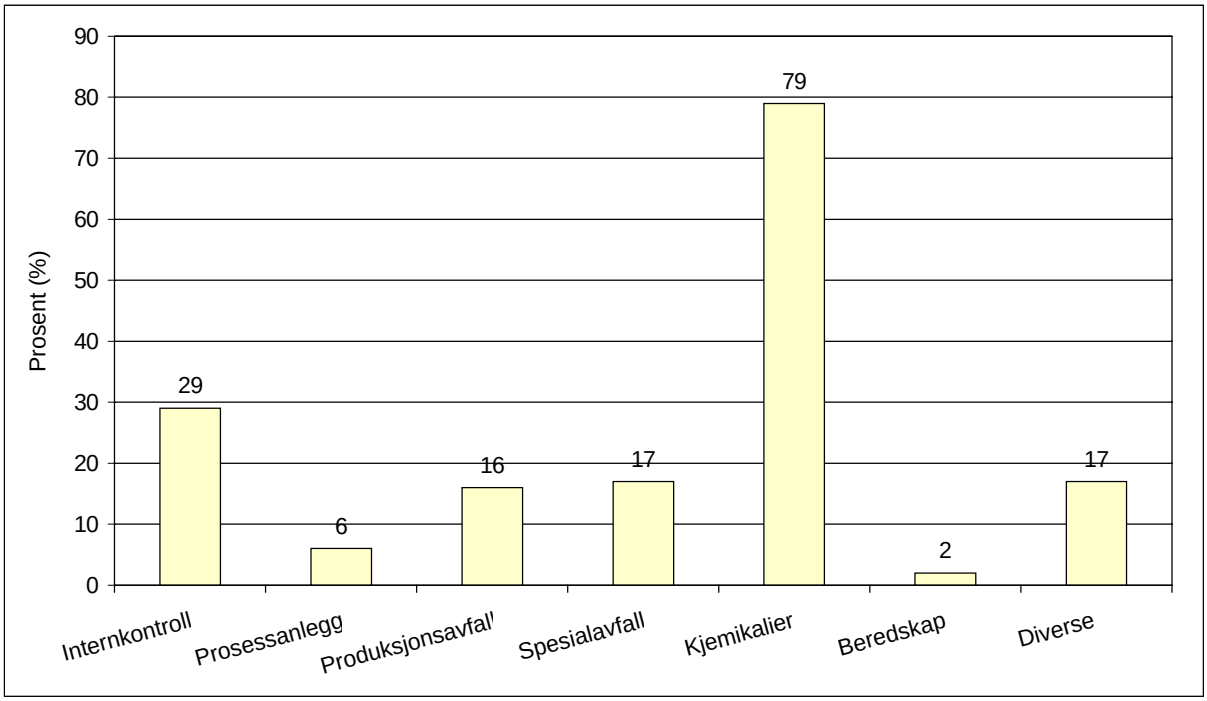
Figur 3 Andel kontroller innen hvert hovedtema i aktive virksomheter med utslippstillatelse, kontrollklasse 1-4 (153 virksomheter).

2.5 Kontroll av virksomheter uten utslippstillatelser

Denne type kontroller er i hovedsak rettet mot importører, produsenter og omsettere av kjemikalier og produkter. En del kontroller er basert på stikkprøvetaking av produkter som kan inneholde helse- og/eller miljøskadelige stoffer. Virksomhetene som ikke har utslippstillatelse fra SFT omfattes av produktkontrolloven med tilhørende regelverk innenfor kjemikalieområdet. Kontrollobjektene er hovedsakelig valgt ut som en del av SFTs spesialkontroller, det vil si myndighetskontroll rettet mot prioriterte helse- og miljøproblemer.

Kontrollaktivitetene var i 2000 i hovedsak rettet mot omsetning/import av generelle kjemikalier, herunder deklareringsplikten til Produktregisteret. Spesifikke kontrolltemaer var i tillegg bruk og utslipp av bromerte flammehemmere i produkter, barn og kjemikalier (formaldehyd, azofargestoffer og ftalater), kadmium i plastprodukter og kjemiske produkter med bakteriehemmende tilsetninger (blant annet triklosan). 266 virksomheter (275 kontroller) uten utslippstillatelse er registrert kontrollert i 2000, jf. figur 4.

I 2000 er det gjennomført en stor aksjon rettet mot produsenter av kjemikalier for å kontrollere etterlevelse av deklarasjonsplikten til Produktregisteret. Det er også fokusert på håndtering av EE-avfall i virksomheter på en aksjonsrettet måte.

Figur 4 Andel kontroller innen hvert hovedtema i virksomheter uten utslippstillatelse (266 virksomheter).

3. Kontrollresultater

3.1 Generelt

De funn som gjøres under en kontroll, karakteriseres enten som ***avvik***, det vil si overtredelse av myndighetskrav eller ***anmerkning***, det vil si et forhold som SFT mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta hensynet til det ytre miljø og som *ikke* omfattes av definisjonen for avvik.

Det er konstatert ett eller flere avvik ved ca. 78 % av SFTs kontroller i 2000. Dette er på samme nivå som i 1999 og 1998. Dette gjelder kontroller av typen systemrevisjoner (flerdags-tilsyn), inspeksjoner, utrykningsinspeksjoner og enkelte andre kontroller. Resultatet omfatter regelverksbrudd med helse/miljøskadelige konsekvenser samt mindre betydningsfulle avvik som regelverksbrudd uten umiddelbare helse/miljøkonsekvenser. At fire av fem av SFTs kontrollobjekter har avvik viser også at kontrollobjekt og tema prioriteres riktig.

Kontrollresultatene fra besøk hos virksomheter uten utslippstillatelser viser at det fortsatt er for lav kompetanse og for liten kjennskap til regelverket hos mange. Det er et klart forbedringspotensial når det gjelder de kontrollerte virksomhetenes kjemikaliedokumentasjon, herunder deklarering/melding av produkter til Produktregisteret. Det legges derfor stor vekt på informasjon ved SFTs kontrollbesøk.

Sammenlignet med foregående år er det mindre endringer i andelen kontroller med avvik knyttet til prosessanlegg, avfall og virksomhetenes håndtering og dokumentasjon av kjemikalier. Når det gjelder å utøve internkontroll, har det over flere år vært indikasjoner på at

store virksomheter i kontrollklasse 1 gradvis får en bedre og mer hensiktsmessig internkontroll. Årets resultater viser imidlertid at denne trenden er stoppet opp. Dette kan blant annet forklares med at tilsynsmyndighetene har fokus på enkeltelementene og større forventninger til mer utførlig dokumentasjon av internkontrollen, jf. forskriftens § 5, 2. ledd, pkt 4-8, men og at tilstanden i de store virksomhetene er noe endret i negativ retning. Det statistiske materialet er imidlertid for lite til å gi entydige konklusjoner.

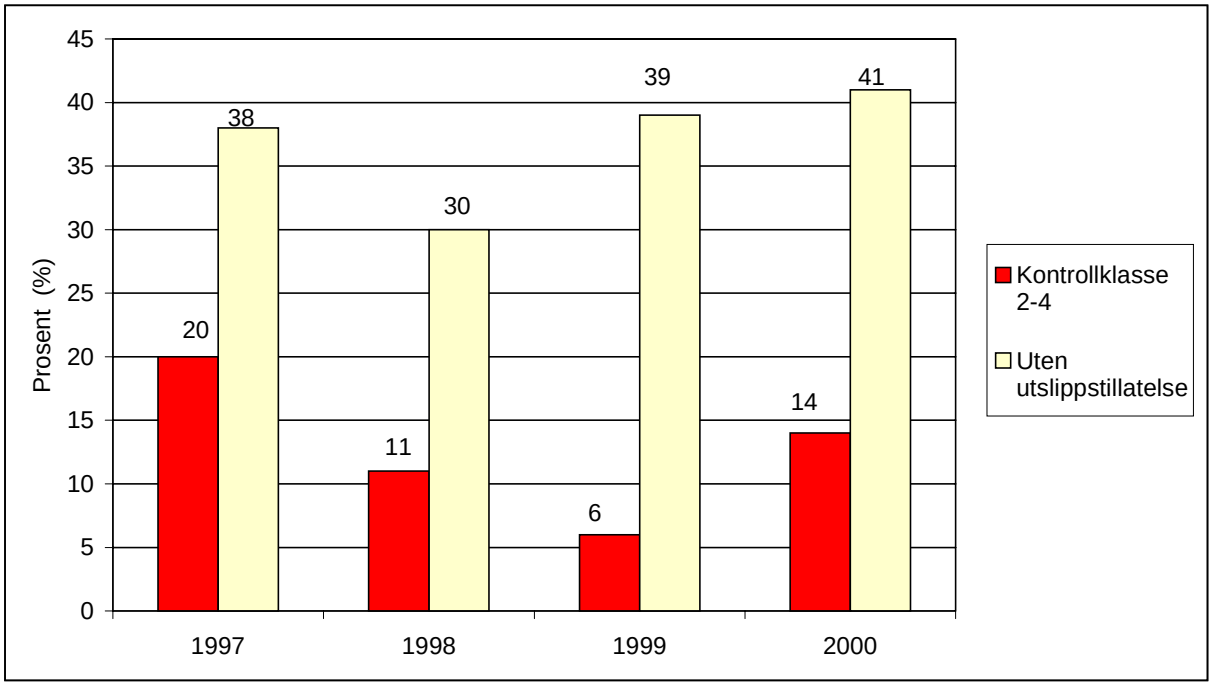
Det er fortsatt en rekke virksomheter som har overskridelser av utslippsgrenser til luft og vann.

3.2 Internkontroll

3.2.1 Generelt

Begrepet internkontroll omfatter kravene som er stilt i forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter. I perioden 1997 til 1999 var det en økende andel av virksomhetene i kontrollklasse 2-4 som etablerte internkontroll, jf. krav i internkontrollforskriften, § 4. I 2000 er avviksandelen når det gjelder etablering av internkontroll i kontrollklasse 2 - 4 på ca. 14 % av de kontrollerte virksomhetene (44), noe som er en økning i forhold til foregående år, jf. figur 5. Det var ingen av de kontrollerte virksomheter i kontrollklasse 1 som hadde avvik vedrørende plikten til å etablere internkontroll, noe som også har vært tilfelle de foregående årene.

Kontrollerte virksomheter uten utslippstillatelse (54), hadde et avviksnivå som tidligere år med hensyn til. etablering av internkontroll, ca. 41 % har enda ikke etterkommet kravet om etablering. Kravet om etablering av internkontroll kom første gang i forskrift i 1992. Virksomheter uten utslippstillatelse er i gjennomsnitt mindre enn virksomheter med utslippstillatelse, og blir sjeldnere kontrollert, for eksempel ble mange av dem kontrollert for første gang i 2000.

Figur 5 Andel kontrollerte virksomheter som ikke har etablert internkontroll i perioden 1997 – 2000, fordelt på kontrollklasse 2-4 og uten tillatelser.

3.2.2 Risikokartlegging

Internkontrollforskriften har et krav om at virksomheter skal *kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene (*§5, 2. ledd, pkt. 6). Gjennomføringen av dette er helt nødvendig for at virksomhetene skal ta fatt i de viktigste problemene og iverksette de riktige tiltakene. Dette punktet må også knyttes til innføring av substitusjonsplikten i pk-loven (§3a).

Ca. 58 % av alle virksomheter, der dette er kontrollert, har avvik knyttet til manglende risikokartlegging av ytre miljøforhold og/eller tilhørende handlingsplan. Dette er på nivå med tidligere år. Virksomheter i kontrollklasse 1 har siste året hatt en økning (dobling) i antall avvik innen dette området, ca. 50 % mot ca. 24 % i 1999. I kontrollklasse 2 er forholdene at ca. 30 % av kontrollene ga avvik. I kontrollklasse 3-4 var andelen ca. 51 %, mens virksomheter uten tillatelse hadde en andel på ca. 78 % som ikke har foretatt en tilfredsstillende risikokartlegging.

Noe av forklaringen på den økede andelen i kontrollklasse 1 virksomheter kan være at håndhevingen er noe endret (se kapittel 3.1) ved at det er stilt større forventninger til dokumentasjon for virksomheter i kontrollklasse 1, slik at forhold som medførte avvik i 2000 ikke nødvendigvis har medførte avvik tidligere år (revidert forskrift trådte i kraft 01.01.97). Sammenligning av andel virksomheter med avvik fra kravet om risikokartlegging i perioden 1997 – 2000 gir dermed ikke et helt korrekt bilde av tilstanden de samme årene.

Resultatene fra 2000 kan også peke i retning av at fokus på internkontrollen (blant annet risikokartlegging) kan være noe svekket over tid i de store (kontrollklasse 1) virksomhetene.

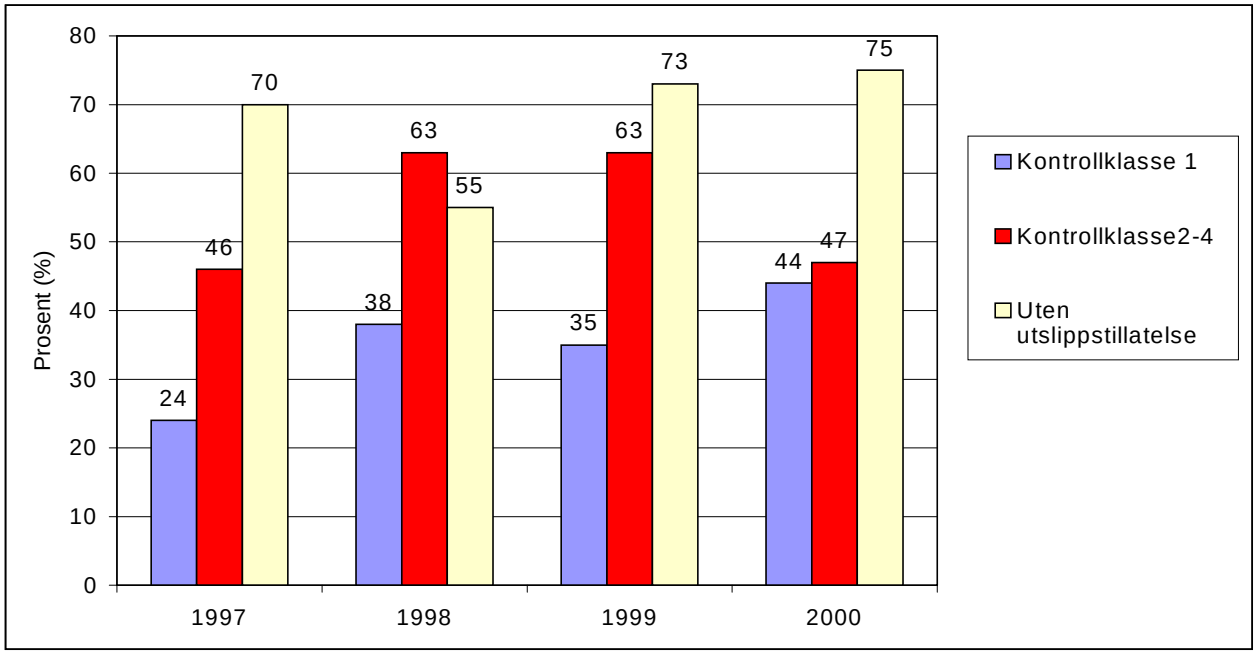
Figur 6 Andel virksomheter med avvvik på HMS-forskriftens krav om at virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene (§5, 2. ledd, pkt. 6).

3.2.3 Rutiner som avdekker, retter opp og forebygger overtredelser

For at internkontrollen skal fungere må den, som andre kvalitetssikringssystemer, kontinuerlig vedlikeholdes og forbedres. Internkontrollen må ha en form som gjør at det brukes i det daglige miljøarbeidet i virksomhetene, og det må *finnes rutiner som avdekker, retter opp og forebygger overtredelser.* (Internkontrollforskriften § 5, 2. ledd, pkt. 7).

Resultater fra 2000 viser noe økning i antall avvik i virksomheter i kontrollklasse 1 i forhold til tidligere år. Ca. 44 % av virksomhetene i kontrollklasse 1 hadde avvik, jf. figur 6 (ca. 35 % i 1999). Avviksandelen for kontrollklasse 2-4 samlet er ca. 47 % mot 63 % i 1999, jf. figur 6). Også for dette kravet stilles det større forventninger til utførlig dokumentasjon. Det betyr at forhold som ga avvik i 2000 ikke nødvendigvis medførte avvik tidligere år.

Ca. 75 % av alle virksomheter uten utslippstillatelse fikk avvik på dette kravet, noe som er på nivå med foregående år (ca. 73 % i 1999).

Figur 7 Andel virksomheter med avvvik på HMS-forskriftens krav om rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav (§ 5, 2. ledd, pkt. 7).

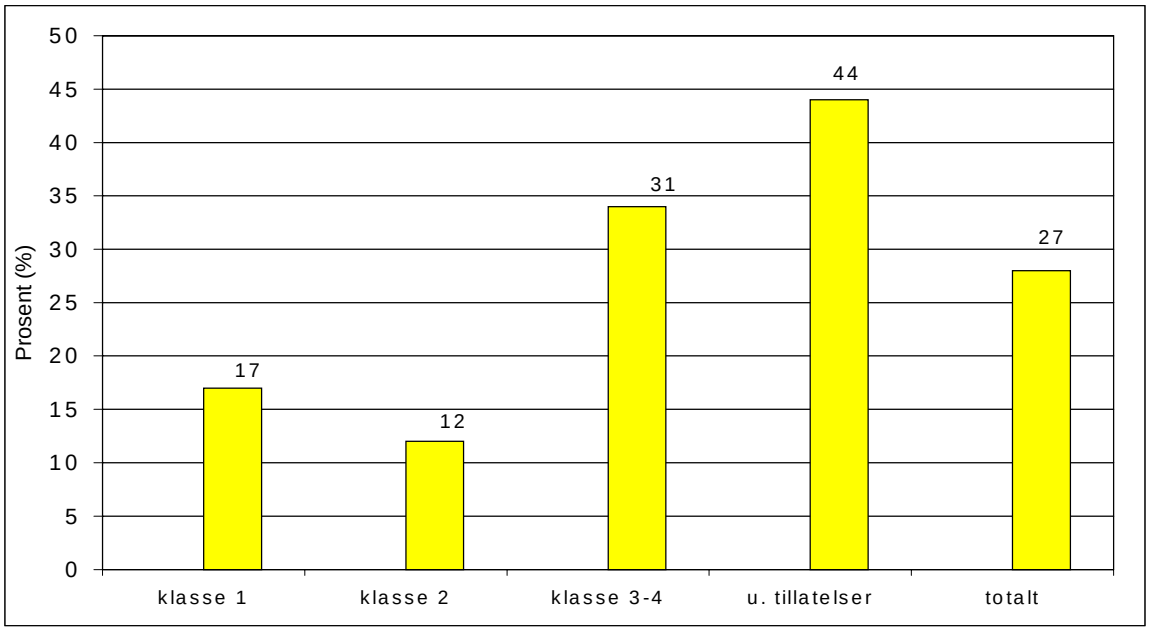
3.2.4 Rutiner for systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen

I tillegg til kontroll av at slike rutiner finnes og etterleves, er det i 2000 også fokusert særskilt på ledelsens gjennomgang av internkontrollen og dets hensiktsmessighet for å ivareta det ytre miljø, jf. HMS-forskriften § 5, 2 ledd, pkt. 8. Punktet sier at *"Internkontroll innebærer at virksomheten skal foreta en systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt"*

Grunnlaget for avvikene er kravet om ledelsens gjennomgang og/eller at internkontrollen gjennomgåes regelmessig av virksomheten og oppdateres ved behov, ikke nødvendigvis av virksomhetens toppledelse. Når det gjelder spesifikt ledelsens gjennomgang, har manglende dokumentasjon av en systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen, i henhold

til SFTs forventningsnivå i 2000, medført anmerkning unntatt i grovere tilfeller hvor det er gitt avvik (skjønnsmessig vurdering).

Resultatene fra 2000 viser at det totalt er gitt 34 avvik i de 124 virksomhetene hvor dette punktet er kontrollert, det vil si en avviksandel på ca. 27 %, jf. figur 8. Det er også gitt 34 anmerkninger på tema, det vil si samme prosentandel som for avvik. Avvikene er fordelt slik: Ca. 17 % i kontrollklasse 1, ca. 12 % i kontrollklasse 2 og ca. 31 % i kontrollklasse 3-4. Andelen i virksomheter uten tillatelser er ca. 44 %.

Figur 8 Andel virksomheter med avvvik på HMS-forskriftens krav om at virksomheten skal foreta en systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt, (§ 5, 2. ledd, pkt 8).

3.2.5 Internkontroll – vurdering av resultater

Kontrollresultatene viser at større virksomheter (kontrollklasse 1) i 2000 har en økning i antall avvik når det gjelder å utøve internkontroll. Resultatene viser at det finnes et klart forbedringspotensial blant disse virksomhetene. Resultatene fra 2000 tyder også på at virksomheter i kontrollklasse 2 har færre avvik enn virksomhetene i kontrollklasse 1. At det er flere avvik i kontrollklasse 1 virksomheter enn i klasse 2 kan skyldes manglende fokus når det gjelder vedlikehold og oppdatering av systemene i virksomheter som har hatt systemene på plass en stund. SFT er usikker på om resultatet er tilfeldig eller om det er tegn på en negativ trend, og vil gi dette særskilt fokus i tiden som kommer. Når det gjelder kontrollklasse 3 og 4 er tilstanden omtrent som for tidligere år.

Blant virksomhetene som ikke har utslippstillatelser, er tilstanden svært variabel. Det finnes virksomheter med godt fungerende internkontroll og virksomheter helt uten. Det generelle inntrykket er at det fremdeles er store mangler. Det er bekymringsfullt at over 40 % av de kontrollerte virksomhetene uten tillatelser (22 av 54 virksomheter) enda ikke har etablert internkontroll, et krav som første gang kom i 1992.

3.3 Prosessanlegg

3.3.1 Generelt

Av virksomhetene som er kontrollert på dette tema (155 virksomheter), har ca. 53 % fått ett eller flere avvik. Dette er på nivå med foregående år (ca. 50 % i 1999). Avvikene omfatter både drift, vedlikehold og forurensning fra prosessanleggene og omfatter også ulovlig forurensning. Begrepet "ulovlig forurensning" omfatter både akutt forurensning og *annen ulovlig forurensning*. Akutt forurensning er i forurensningslovens (f-loven) § 38 definert som "forurensning av betydning, som inntrer plutselig, og som ikke er tillatt etter bestemmelsene i eller i medhold av f-loven."

Annen ulovlig forurensning er forurensning utover tillatte genser som ikke omfattes av definisjonen av akutt forurensning, blant annet utslipp som tidligere er omtalt som overutslipp.

3.3.2 Forurensning til vann og luft

Når det gjelder forurensning (utslipp) til vann regulert i tillatelser, er det gitt avvik i ca. 44 % av kontrollene hvor dette har vært tema. Dette er på nivå med foregående år (ca. 46 % i 1999).

For tilsvarende krav i tillatelser vedrørende forurensning til luft er det gitt avvik i ca. 24 % av kontrollene. Dette er en økning fra 1999 hvor avviksandelen var omkring 16 %.

Det er færre brudd på utslippskrav til vann for virksomheter i kontrollklasse 1 (ca. 30 %) enn for gjennomsnittet av de kontrollerte virksomhetene, men det er også her registrert en økning i forhold til foregående år (ca. 22 % i 1999).

For utslipp til luft er det ingen signifikant forskjell på kontrollklassene.

I tillegg til akutt forurensning og annen ulovlig forurensning, både til luft og vann fra virksomhetene, er mange av avvikene knyttet til manglende kartlegging og kontroll med utslipp/utslippsparametere, manglende utslippsmålinger, manglende dokumentasjon av utslipp og manglende rapportering av ulovlig forurensning.

SFTs driver risikobaserte tilsyn. Det betyr hyppig kontroll av virksomheter med størst forurensingspotensial og størst konsekvenser av forurensning. Den høye avviksandelen når det gjelder utslipp (og utslippskontroll) til luft og vann tyder på riktig fokus når det gjelder kontrollobjekter. Det er bekymringsfullt at forurensningen (utslippene), og potensialet for forurensning grunnet dårlig kontroll med utslippene til luft og vann, er såpass høye som tallene tyder på. Det synes heller ikke å foreligge forbedring fra foregående år. For forurensning til luft er det sogar registrert en forverring.

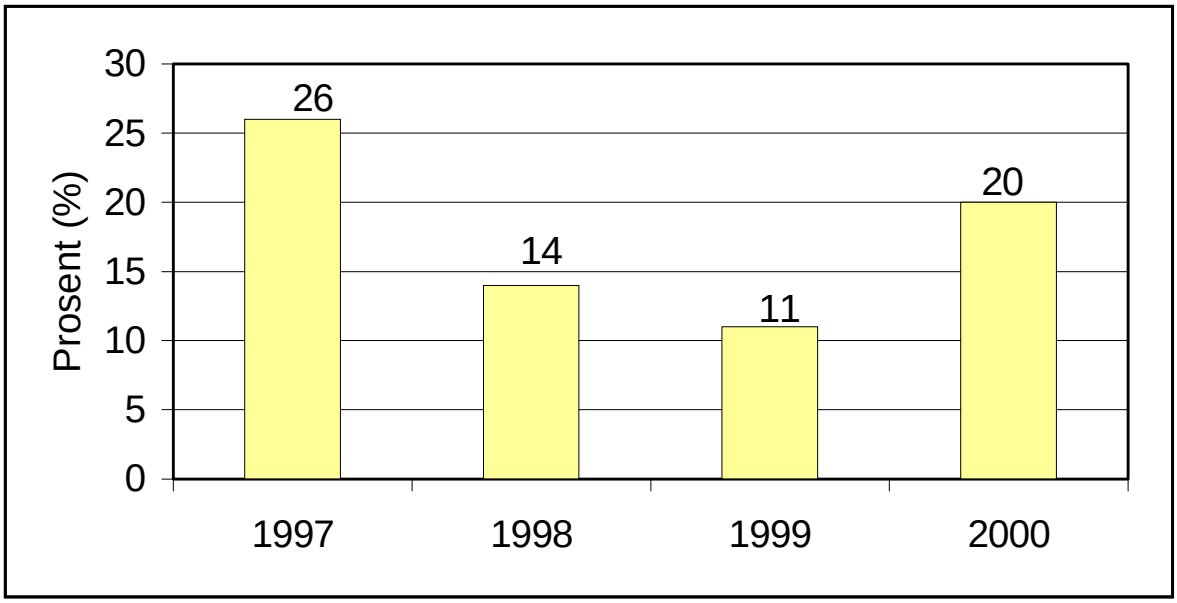
3.3.3 Støy

36 virksomheter er kontrollert på overholdelse av støykrav i 2000. Av disse har fire fått avvik, det vil si en avviksandel på ca. 11 %.

3.4 Produksjons- og forbruksavfall

Tema omfatter flere områder, blant annet kontroll og utslipp fra deponier, kildesortering, registrering av avfallshåndtering samt håndtering av brunt papir og kasserte dekk.

Av de virksomhetene som er kontrollert på dette tema i perioden 1997-2000 synes det som den forsiktige nedgangen fra 1997 til 1999 er opphørt, da avviksandelen for 2000 er oppe igjen på ca. 20 % (20 av 98 kontroller). I 1997 fikk ca. 26 % ett eller flere avvik vedrørende produksjonsavfall, i 1998 ca. 14 %, og i 1999 ca. 11 % jf. figur 9.

Figur 9 Andel avvik i kontrollerte virksomheter innenfor hovedtema produksjons- og forbruksavfall i perioden 1997 – 2000.

3.5 Spesialavfall

Spesialavfall er definert i spesialavfallsforskriften og avvikene er i hovedsak relatert til denne. I tillegg kontrolleres blant annet forskrift om miljøskadelige batterier, refusjonsordningen for spillolje /forbrenning av spillolje samt regulering av grensekryssende transport av avfall.

Spesialavfall har i flere år vært et område med relativt mange og alvorlige avvik. Antall avvik på tema i 2000 er ca 33 %, noe som er samme nivå som i 1999 (34 %). Spesialavfall ble kontrollert i 143 virksomheter, både med og uten tillatelser.

Den høye avviksandelen når det gjelder håndtering av spesialavfall viser at virksomhetene fremdeles har en stor utfordring i å ta hånd om spesialavfallet som genereres på en forskriftsmessig måte.

4. Kjemikalier

4.1 Generelt

Kontrollaktivitetene i 2000 fokuserte på kjemikalier i ulike sammenhenger. Nasjonale handlingsplaner/utfasingskjemikalier, spesifikke reguleringer/innsatsstoffer/bransjer samt påpeking av produsenter og importørers plikt til å dokumentere de kjemikalier som plasseres i markedet/tas i bruk, er vektlagt. Fokus var også rettet mot sårbare grupper, for eksempel barn.

Kjemikalier er et prioritert område for SFTs kontrollaktiviteter og temaet berøres ved de fleste kontrollene som utføres. I tillegg til basiskontrollen som omfatter kontroll mot regelverket for klassifisering og merking, HMS-datablad og deklarering til Produktregisteret, har SFTs spesialkontroll i 2000 vært fokusert mot følgende kjemikalier/forbindelser:

- utslipp av kvikksølv (Hg) og polyaromatiske hydrokarboner (PAH)
- bruk og utslipp av bromerte flammehemmere (BFH)
- kadmium (Cd) i plastprodukter,
- barn og kjemikalier (formaldehyd i tekstiler, azofargestoffer og ftalater i leker)
- bakteriehemmende tilsetninger (f. eks. triklosan) i forbrukerprodukter.

I tillegg er det fokusert spesielt på substitusjonsplikten i pk-loven (§ 3a).

4.1.1 Samarbeid med andre etater

For å oppnå størst mulig bredde i tilsynet innenfor kjemikalieområdet er det viktig å dra nytte av ulike registreringer og systematiseringer av kjemikalieflyten i Norge. Produktregisteret er den sentrale aktøren på dette området. Men det finnes også andre aktører som registrerer kjemikalier, og SFT har i 2000 startet opp et arbeid for å dra nytte av disse på tilsynssiden. Som et prøveprosjekt har en sett på bruk av data fra Tollvesenet og Statistisk sentralbyrå (SSB) for å avdekke uregistrert innførsel og produksjon av kjemikalier og produkter, og i et annet prosjekt har man samarbeidet med Tollvesenet for å følge opp spesielle, regulerte produkter (kadmium i plastprodukter).

4.2 Utslipp av kvikksølv og polyaromatiske hydrokarboner (PAH)

En del virksomheter er kontrollert/vurdert med hensyn på utslipp av disse komponentene, og resultatene fra kontrollene er registrert under hovedtema prosessutslipp. Tallmaterialet i INKOSYS gir ikke muligheter for særskilt statistikk for disse komponentene Mye av kontrollen har hatt som mål å få virksomhetene til å kartlegge ukjente utslipp av kvikksølv og PAH. Dette har resultert i avdekking av utslipp, særlig til luft, hos en del virksomheter som ikke tidligere har rapportert disse komponentene gjennom egenkontrollrapporteringen. Dette gjelder i smelteverksindustrien (silisium-, stål- og aluminiumsbransjer), men også innenfor mineralbearbeidende virksomheter og andre virksomheter som bruker råstoffer som inneholder kvikksølv.

4.3 Bruk og utslipp av bromerte flammehemmere (BFH)

Bromerte flammehemmere blir hovedsakelig benyttet i følgende produkter:

- Elektriske og elektroniske produkt (kretskort og maling/plastdetaljer).
- Tekstiler (syntetiske tekstiler, sannsynligvis ikke i norskproduserte, tekstiler i transportmidler som biler, busser, tog etc.).
- Byggematerialer (ulike plasttyper og ekspandert og ekstrudert polystyren og polyuretan).
- Maling og fugemiddel (sannsynligvis ikke i norskprodusert).

BFH produseres ikke i Norge og blir i liten grad importert som rene stoff (kjemikalier). SFT har utført en risikoevaluering med hensyn til bruksområder og problemer med BFH og på denne basis gjennomført kontroll av fire virksomheter som er viktige aktører på BFH-avfallsiden. Kontrollen omfattet to godkjente behandlingsanlegg for innsamlet EE-avfall. Videre ble en virksomhet som behandler innsamlede elektriske kabler kontrollert, og en

virksomhet som tar imot og behandler plastfraksjoner til forbrenning. I tillegg var BFH et sentralt tema på en revisjon av et mottak for kasserte transportmidler.

SFTs vurdering etter kontrollene, er at man gjennom innsamlingsordningen for kasserte elektriske og elektroniske produkt, siste året har oppnådd vesentlig forbedring med hensyn til innsamling og destruksjon av BFH i kretskort. Kontrollen verifiserte at både avfallsbransjen og SFT har god oversikt over avfallsstrømmer som kan inneholde BHF.

Konklusjonene er at BFH i liten grad benyttes som flammehemmere ut over det som tidligere er kjent for SFT, og at bransjer der flammehemmere benyttes er godt informert om problem-stillingene omkring bruk og avfallshåndtering.

4.4 Kadmium i plastprodukter (EØS-prosjekt)

SFT har i samarbeid med Tollvesenet utført stikkprøvekontroll for å bestemme innhold av kadmium i plastartikler. Denne undersøkelsen inngår som en del av et felles kontrollprosjekt i regi av EU-landene og Norge, for å sikre at kravene i felles regelverk blir etterlevd.

Resultatene av kontrollen viser at det omsettes plastprodukter (reiseeffekter, husholdningsartikler) som inneholder kadmium i Norge. Av 24 kontrollerte produkter er tre produkter identifisert med kadmiumnivå over tillatt grense gitt i begrensningsforskriften.

4.5 Deklarering til Produktregisteret

Prosjektet, hvor man har sett på bruk av data fra Statistisk Sentrabyrå (SSB), gikk ut på at man henvendte seg til en rekke produsenter av kjemikalier (ca. 130) for å undersøke oppfyllelse av deklarasjonsplikten til Produktregisteret. Resultatet ble avdekking av mangler med hensyn til oppfyllelse for ca. 20 virksomheter.

4.6 Barn og kjemikalier

4.6.1 Generelt

Det er gjennomført 23 inspeksjoner av importører av leker og barneprodukter, og to stikkprøvekontroller. Den ene omfattet stikkprøver av 22 myke plastleker og barneprodukter fra 12-15 butikker. Den andre omfattet stikkprøver av 14 barnetekstiler fra 10 butikker.

Barn og kjemikalier er et prioritert område. Barn er mer utsatt enn voksne både fordi de har en annen adferd og fordi de kan være mer følsomme for enkelte stoffer. Helse og miljøfarlige kjemikalier kan finnes både i produkter beregnet for barn og i andre produkter barn kommer i kontakt med. Målsetning med kontrollen i 2000 var å verifisere om bransjen kjenner til regelverket om ftalater og tekstiler samt om regelverket overholdes. Målet for kontrollen var også å avdekke om det er produkter på markedet som inneholder forbudte eller strengt regulerte helse- og miljøfarlige kjemikalier.

Det ble ved kontrollene fokusert på:

- internkontroll
- ftalater i myke plastleker og andre sped- og barneprodukter
- formaldehyd og azofargestoffer i tekstiler til barn.
- leketøysforskriften blant annet krav til CE-merking og dokumentasjon

- begrensningsforskriften
- andre relevante forskrifter.

4.6.2 Kontroll av importører

21 av de 23 kontrollerte importørene har avvik i forhold til internkontroll. Virksomhetene mangler enkelte lover og forskrifter, og har ikke eller har mangelfullt utført risikovurdering i forhold til de produktene de tar inn til det norske markedet. Videre mangler dokumenterte rutiner for å sikre seg at leker og barneprodukter har gjennomført tester eller ikke inneholder helse- og miljøfarlige stoffer. Det er konstatert anmerkninger hos fire av virksomhetene vedrørende krav satt i leketøysforskriften.

4.6.3 Kontroll av ftalater i leker/barn- og spedbarnsprodukter

15 av 22 analyserte produkter i myk plast inneholdt ftalater. (Produktutvalg: biteringer, plastsmekker, dukker, myke leker og badeleker).

4.6.4 Kontroll av formaldehyd og azofargestoffer i tekstiler til barn.

Ingen av de 14 analyserte produkter inneholdt formaldehyd over tillatt mengde eller forbudte azofargestoffer. (Produktutvalg: strømpebukser, undertøy, pyjamas og lignende.)

4.7 Bakteriehemmende tilsetninger

SFT har startet et arbeid med å kartlegge forekomsten av bakteriehemmende tilsetninger i en del produkttyper hovedsakelig rettet mot private forbrukere. Arbeidet er samordnet med Statens Næringsmiddeltilsyn (SNT). Bakgrunnen for kartleggingen er at stadig flere produkter med bakteriehemmende tilsetninger lanseres på det norske markedet. Slike tilsetninger er ofte unødvendige, og kan medføre at produktene gir risiko for miljø- og helseskader.

Flere bakteriehemmende midler, for eksempel triclosan, har egenskaper som gjør at de oppfyller kriteriene for et miljøfarlig stoff. Triclosan er giftig for vannlevende organismer, og det er ikke lett nedbrytbart. Dette betyr at utslipp av for eksempel rengjøringsmidler som inneholder triclosan, kan skape problemer i kommunale vannrenseanlegg og påvirke kvaliteten av renseanleggenes avløpsslam. Unødvendig bruk av bakteriehemmende midler er også et problem når det gjelder utvikling av resistens hos bakterier.

4.8 Substitusjonsplikten i pk-loven

Substitusjonsplikten i pk-loven (§3a) av 1. januar 2000 innebærer at *"Virksomhet som bruker produkt med innhold av kjemiske stoff som kan medføre virkning som nevnt i pk-lovens § 1 skal vurdere om det finnes alternativ som medfører mindre risiko for slik virkning. Virksomheten skal i så fall velge dette alternativet, hvis det kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe"*. Substitusjonsplikten innebærer en konkretisering av plikten til aktsomhet og risikovurderinger som allerede gjelder for alle virksomheter. Den er en videreføring/utdypning av internkontrollforskriftens krav til at virksomhetene skal arbeide systematisk for å forebygge eller begrense helseskade eller miljøforstyrrelser fra virksomhetens aktiviteter, produkter eller produkttjenester. Se SFTs veileder om substitusjonsplikten.

SFT har i 2000 gitt avvik dersom virksomheten ikke har:

- dokumentert oversikt over innsats- og/eller brukskjemikalier

- fremskaffet nødvendig informasjon om helse- og miljøfarlige egenskaper
- identifisert eventuell risiko (ved bruk av produktet, påvirkning på arbeidsplassen, utslipp med mer.)

og anmerkning/avvik (skjønnsmessig vurdering) dersom virksomheten ikke har:

- vurdert alternativer/utbytting av stoffer med kjente negative effekter (A- og B-listen i Stm. 58 og OBS-listen)
- etablert rutiner for systematisk vurdering eller satt opp tiltak/handlingsplan.

Resultater fra de kontrollerte virksomhetene (substitusjon har vært tema i 126 kontroller), tyder på at mange virksomheter vurderer enkelte fokuserte kjemikalier, men at de ofte mangler rutiner for en systematisk gjennomgang. Reaksjonen har da vært gitt i form av en anmerkning. Man har med bakgrunn i at dette er et nytt krav av året, lagt vekt på dialog med virksomhetene. Det vil nødvendigvis ta noe tid å innarbeid nye krav, og informasjon er derfor viktig i startfasen. Håndhevingen av substitusjonsplikten har vært i henhold til dette. Det er gitt 5 avvik og 62 anmerkninger, dvs en avviksandel på ca. 4 %, mens ca. 50 % av de kontrollerte virksomhetene har fått anmerkning knyttet til substitusjonsplikten.

4.9 Annet

På basis av en kontroll i 2000 tok SFT initiativ ovenfor Landbrukstilsynet vedrørende forurensning fra golfbaner knyttet til bruk og avrenning av plantevernmidler. Bakgrunnen for dette var at miljøvernmyndighetene kan regulere golfbaner etter f-loven dersom de antas å medføre eller utgjøre fare for forurensninger av nevneverdig skade eller ulempe. Initiativet har medført at det foreslås etablert et samarbeid mellom Landbrukstilsynet, Jordforsk og Norges Golfforbund med formål å få i stand en kartlegging av avrenning av plantevernmidler fra golfbaner etter samme mønster som er gjort for øvrig i landbruket.

4.10 Kjemikalier – vurdering av resultater

Kontrollresultatene på kjemikalieområdet viser at det fortsatt er for lav kompetanse og for liten kjennskap til regelverket i mange virksomheter, selv om enkelte bransjer gjennomgående har god standard. Det er fortsatt et forbedringspotensial når det gjelder de kontrollerte virksomhetenes klassifisering, merking og emballering og deklarering/melding av produkter til Produktregisteret. Videre er det avdekket mangler i HMS-datablader, særlig med hensyn til miljøopplysninger og avfallshåndtering.

Økokrim hadde i 2000 en satsing mot alvorlige lovbrudd på kjemikalieområdet, og det ble derfor enighet om at avdekking og oppfølging av overtredelser av kjemikalieregelverket skulle prioriteres. Særlig viktig er det at deklarasjonsplikten til Produktregisteret overholdes, slik at man har oversikt over hvilke farlige kjemikalier som er på markedet og i hvilke produkter de forekommer. Tatt i betraktning det store antall overtredelser som avdekkes årlig, har man funnet det riktig å skjerpe praksis i forhold til straffeforfølging på området, og SFT har derfor anbefalt straffeforfølging av tre virksomheter for omfattende/langvarige brudd på deklarasjonsplikten. En virksomhet er allerede domfelt. Se kapittel 7 Oppfølging og reaksjon.

5. Kontroll med sokkelvirksomheter

Det er gjennomført kontroll på elleve enheter offshore. De viktigste områdene det har vært fokus på, har vært aktiviteter knyttet til lete- og forboring, kjemikalier, selskapenes kvalitetssikring av rapporterte data samt miljøovervåking.

Resultatene fra kontrollene er inkludert i resultatkapitlet (kapittel 3), men SFT vil fremheve følgende forhold:

- Flere av selskapene har fortsatt mangler i det systematiske arbeidet knyttet til avvikshåndtering og korrigerende tiltak av kritikkverdige forhold avdekket innenfor området ytre miljø. Dette til tross for at SFT tidligere år har påpekt forholdene overfor de aktuelle selskapene. Under en av kontrollene ble det avdekket mangler knyttet til rutiner for systematisk oppfølging av kjemikalieutslipp og avvikshåndtering av dette, noe som er fulgt særskilt opp med pålegg fra Oljedirektoratet (OD.)

- Et selskap er politianmeldt med bakgrunn i et stort akutt utslipp av olje over en flere dagers periode i forbindelse med brønnrensing.

- SFT s vurdering etter revisjoner de siste to årene av miljøovervåkingen som selskapene utfører av petroleumsvirksomheten på norsk sokkel, er at operatørselskapene ivaretar kravene og gjennomfører de regionale miljøovervåkingene på en god måte.

6. Kontrollordningen i Grenland

6.1 Generelt

I forbindelse med etablering av petrokjemisk virksomhet i Bamble i 1974, ble de største virksomhetene i Grenland pålagt å finansiere en egen kontroll- og luftovervåkingsordning i området. I 2000 var syv virksomheter med i denne kontrollordningen; Hydro Porsgrunn Industripark (HPI), Hydro Rafnes (nå Hydro Polymers), Borealis, Eramet Norway, Norske Skog Union, Norcem Brevik og NOAH. SFTs seksjon for kontroll og overvåking i Grenland har som hovedoppgave å kontrollere utslipp fra disse virksomhetene, overvåke luftkvaliteten i området og informere befolkningen om miljøforholdene. Utgiftene til SFTs kontroll- og overvåkingsarbeid blir finansiert av de syv virksomhetene etter en fordelingsnøkkel.

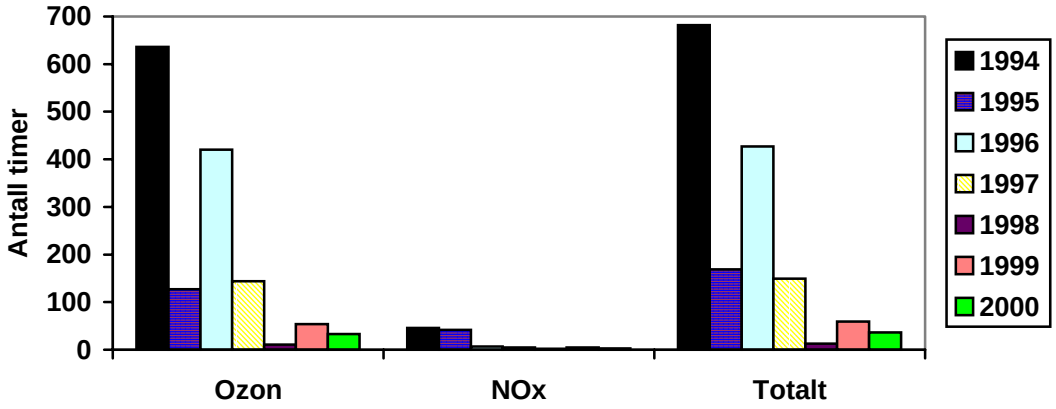
Kontrolloppgavene blir gjennomført etter samme opplegg som ellers i landet og resultatene inngår i denne rapporten. I tillegg til inspeksjoner og systemrevisjoner blir det også gjennomført enkelte utslippsmålinger, blant annet måling av diffuse utslipp av hydrokarboner fra de petrokjemiske anleggene ved Borealis og støymålinger ved alle sju virksomhetene.

Det utgis en egen årsrapport for SFTs aktiviteter i Grenland.

6.2 Overvåking av luftkvaliteten i Grenland

SFT har et overvåkingssystem som automatisk overvåker luftkvaliteten i Grenland.
I 2000 ble det registrert 36 timer med forurensninger høyere enn SFTs anbefalte grenser for god luftkvalitet. Som vist i diagrammet under var det i hovedsak bakkenær ozon som

overskred grenseverdiene. Det var færre overskridelser i 2000 enn året før. I årene 1994-97 var antall overskridelser betydelig høyere, jf. figur 10.

Figur 10 Antall timer over SFTs anbefalte grenser for god luftkvalitet, målt i Skien og Porsgrunn.

7. Oppfølging og reaksjon

7.1 Karakterisering av kontrollresultater

Resultatene av kontrollen har innvirkning på hvordan virksomhetene følges opp i etterkant. Etter en kontroll karakteriseres virksomhetene på følgende måte:

- Bør følges opp sjeldnere
- Bør følges opp rutinemessig
- Bør følges opp særskilt
- Bør følges opp særskilt og bør vurderes politianmeldt.

Rutinemessig oppfølging innebærer at SFT forsikrer seg ved skriftlig bekreftelse fra virksomheten om at korrigerende tiltak er iverksatt eller at det foreligger en tidsplan for gjennomføring av tiltak. For virksomheter som skal følges opp sjeldnere, vil neste kontroll kunne utsettes i forhold til hva normal praksis eller frekvensen av basiskontrollen tilsier.

Ved virksomheter som bør følges opp særskilt, vil SFTs kontrollhyppighet øke for å sikre at korrigerende tiltak er iverksatt og for å sikre at ikke forholdene gjentar seg.

7.2 Reaksjonsformer

Et avvik er en manglende etterlevelse av et myndighetskrav, virksomhetene har derfor normalt en plikt til selv å rette opp påviste avvik umiddelbart.

Hvilken reaksjon SFT gir er avhengig av hvor alvorlige avvikene som blir avdekket i forbindelse med kontrollen er. I utgangspunktet vil virksomheter der SFTs kontroll har påvist avvik få tilsendt en rapport vedrørende kontrollen og de påviste funnene, og et reaksjonsbrev med en påpeking av virksomhetens plikt til å rette opp avvikene. Normalt må virksomhetene utføre korrigerende tiltak for å rette opp avvik slik at aktivitetene skjer i henhold til gitte krav. I de tilfeller hvor korrigerende tiltak ikke utføres, kan det være aktuelt å treffe enkeltvedtak

om tvangsmulkt for å sikre oppfølgingen av avvikene. Det kan også være nødvendig å treffe enkeltvedtak for å konkretisere plikten til tiltak, for eksempel tilbaketrekking av produkt eller driftsstans.

Noen avvik er så graverende at SFT i tillegg til en forvaltningsmessig reaksjon, anbefaler straffeforfølging.

7.3 Reaksjoner i 2000

Resultatene fra SFTs karakteriserte kontroller i 2000 viser at det er behov for sjeldnere oppfølging etter ca. 7 % av kontrollene (ca. 6 % i 1999) og behov for særskilt oppfølging etter ca. 5 % av kontrollene (ca. 6 % i 1999). I tillegg til dette er det med bakgrunn i kontroller av kjemikalieregelverket gitt pålegg til et stort antall importører/produsenter av helse- og miljøfarlige kjemikalier/produkter om å sende inn opplysninger vedrørende deklareringsplikten.

Sju virksomheter (ca 1,5 % av kontrollene) er i 2000 politianmeldt på grunnlag av SFTs tilsyn Av 12 saker SFT har fått til uttalelse (saker som er anmeldt av andre), har SFT anbefalt straffeforfølgelse i tre saker og begjært påtale i en. To av sakene er anbefalt videre etterforsket.

Av saker som er anmeldt av SFT, er én sak avgjort ved at virksomheten har vedtatt et forelegg på 70.000 kroner samt inndragning av fortjeneste på 20.000 kroner for ulovlig bruk av 1,1,1 trikloretan i rustløser.

156 virksomheter (100 i 1999) har fått varsel om at de, hvis de ikke gir SFT tilbakemelding på etterspurt informasjon, vil bli kunne bli ilagt tvangsmulkt. Det er gjort vedtak om tvangsmulkt overfor 30 virksomheter. (35 i 1999) De fleste sakene dreier seg om manglende tilbakemelding om oppfyllelse av deklarasjonsplikten til Produktregisteret og oppfyllelse av krav til innsamlingsordninger for EE-avfall. Av de 30 vedtakene har fire virksomheter måtte betale tvangsmulkt, i de øvrige er tvangsmulkten frafalt.